

melding. Sinds jaren her werd Maastricht in wetenschappelijke verhandelingen, inventarisatierapporten e.d. genoemd als vindplaats van de muurhagedis in Nederland. In de afgelopen decennia bleef Maastricht als enige vindplaats in Nederland van de muurhagedis over, terwijl recente waarnemingen lijken te bevestigen dat als enige nog geschikte biotoop in deze gemeente de Bossche Fronten overgebleven zijn. Vermeldenswaard daarbij is, dat de Maastrichtse populatie van deze soort enigszins blijkt af te wijken van die uit andere delen van Europa (Dr. P.J.H. van Bree, *Natuurhistorisch Maandblad*, 47e jaargang nr. 1/2).

De muurhagedis heeft als schuilgelegenheid de spleten, voegen en gaten van de oude vestingsmuren broodnodig als onmisbaar element van zijn biotoop; daarnaast moeten de dieren kunnen zonnen, beschut

worden door planten - waaraan het voedsel, in de vorm van insecten, ook verbonden is -, terwijl rust absoluut vereist is. Hoge eisen, die dan ook gelden voor in Nederland uiterst zeldzame dieren in een zeer bijzondere omgeving.

Inventarisatie van fauna werd ook uitgevoerd ten aanzien van insecten; van de orde der Tweevleugeligen (muggen en vliegen) werden talloze soorten aangetroffen, waaronder echter zeven soorten die in Nederland kunnen worden aangemerkt als zeldzaam tot uiterst zeldzaam. Bijen, wespen en hommels werden in tientallen soorten aangetoond, waarbij diverse soorten het predikaat zeldzaam en uiterst zeldzaam kregen. Tenslotte valt te vermelden, dat bij de inventarisatie van vogels enkele tientallen soorten konden worden aangemerkt als verbonden aan het gebied.

DUIZEND - EN MILJOENPOTEN (CHILOPODA EN DIPLOPODA) UIT ZUID-LIMBURG

I

door C.A.W. JEEKEL

Abstract. - A review is given of the species of Chilopoda and Diplopoda recorded from the southern part of the Dutch province of Limburg. Of 39 centipedes and 46 millipedes known to occur in the Netherlands 27 and 32 respectively have been reported from this part of the province. The diplopods *Microchordeuma voigti* Verhoeff and *Leptoiulus kervillei* (Brölemann) are new to the Dutch fauna.

In addition a list of chilopods and diplopods collected in the marlquarries of southern Limburg during the winters of 1960 to 1968 is given.

Bij de bespreking van de duizend- en miljoenpoten verzameld tijdens een tweetal excursies naar Noord-Brabant en de noordelijke helft van de provincie Limburg (Jeekel, 1971) gaf ik reeds terloops de toen bekende verspreiding van de soorten van beide groepen in Zuid-Limburg aan. Deze gegevens waren voornamelijk ontleend aan de collectie van het Zoölogisch Museum te Amsterdam, en vooral aan vangsten gedaan tijdens een verblijf van een week in Geulhem gedurende het voorjaar van 1948

(voor de miljoenpoten reeds verwerkt in de K.N.N.V.-tabel (Jeekel, 1953)), alsmede aan de spaarzame opgaven uit de literatuur. Sindsdien werd een grote hoeveelheid materiaal gedetermineerd afkomstig uit de collectie van het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden, betrekking hebbende op een zeer intensieve inventarisatie van de Sint-Pietersberg (1949 - 1951) en bemonstering van het gebied tussen Maas en Geul.

Bij al deze verzamelactiviteiten bleef het gebied ten oosten en noorden van de Geul tot voor kort nog slechts sporadisch of in het geheel niet onderzocht. In deze duidelijk lacune werd onlangs op zeer efficiënte wijze voorzien toen Dr. Fer Willemsse, Eygelshoven, mij verraste met een grote collectie duizenden miljoenpoten van tal van vindplaatsen in Zuid-Limburg welke hij voornamelijk in het voorjaar van 1975 samen met zijn zoon Luuk had bijeengebracht.

De determinatie van deze verzameling, die ons een goed inzicht verschaft in de verspreiding en algemeenheid van de Zuidlimburgse soorten, gaf de stimulans tot een samenvatting van wat er momenteel uit Zuid-Limburg bekend is.

Dit overzicht biedt tevens een gunstige gelegenheid speciaal in te gaan op de duizend- en miljoenpoten van de Zuidlimburgse mergelgroeven verzameld tijdens de jaarlijkse entomologische inventarisatie-excursies gehouden in de winters van 1960 tot 1968 en georganiseerd door het Zoölogisch Museum en het Laboratorium voor Toegepaste Entomologie van de Universiteit van Amsterdam.

Met het thans ter beschikking staande materiaal moet Zuid-Limburg wat betreft Chilopoda en Diplopoda tot de best geëxploreerde regio's van ons land worden gerekend. Van de 39 in ons land gevonden duizendpoten zijn er nu 27 bekend uit Zuid-Limburg; voor de miljoenpoten zijn deze getallen respectievelijk 43 en 31. Hoewel de fauna van dit gebied dus in grote lijnen bekend is, is een verdere toename van het aantal soorten zeker te verwachten. Van tal van in Midden-Europa verbreid voorkomende soorten loopt de noordwestgrens van het natuurlijke areaal door ons land, voor een deel zelfs door Zuid-Limburg. Het ligt voor de hand om aan te nemen dat nog niet al deze "grensgevallen" zijn ontdekt, zodat hier nog een uitbreiding van het aantal soorten mag worden verwacht. Bovendien moet er zonder meer rekening mee worden gehouden dat een aantal van de reeds elders in ons land gevonden soorten ook in Zuid-Limburg zal blijken voor te komen. Vooral door het zeven van grondmonsters, mollenesten, etc., en door het verzamelen langs beek- en rivieroevers, is nog menige aanwinst te verkrijgen.

Het spreekt vanzelf dat een intensivering van de fauna-inventarisatie vooral moet komen van de zijde van plaatselijke onderzoekers, die immers het best op de hoogte zijn van de mogelijkheden en omstandigheden, en de gelegenheid hebben in het juiste

jaargetijde en bij de meest gunstige weersgesteldheid te verzamelen. Wellicht kan dit artikel een aansporing zijn de aandacht op deze weinig belangstelling hebbende diergroepen te richten. Aan de familie Willemse moge hier dank gebracht worden voor de moeite die ze zich heeft willen getroosten.

LIJST VAN VINDPLAATSEN

Het door Dr. Willemse c.s. verzamelde materiaal stamt van de hieronder vermelde vindplaatsen. Terwille van een mogelijke toekomstige fauna-kartering volgens het systeem van de "European Invertebrate Survey" zijn de plaatsen gearrangeerd volgens de tussen haakjes vermelde codenummers der 10 x 10 km vakken van het U.T.M. raster. Tenzij anders vermeld hebben alle datums betrekking op 1975. Korthedshalve wordt in de soortenlijst alleen gebruik gemaakt van de vindplaatsnummering.

1. St.-Geertuid, Moerslag, Eijdsener bos, oud loofbos, in dood hout en bodem, 15.II (FS 92).
2. Gronsveld, Savelsbos, oud loofbos, mergelbodem, in boomstronken en onder dood hout, 1.III (FS 93).
3. Gronsveld, Dorreweg, gemengd loofbos, vooral onder schors van dode boomstammen, 19.IV (FS 93).
4. Bunde, Bunderbos, oud loofbos, in dood hout en bodem, 16.II (FS 94).
5. Spaubeek, gemengd loofbos, 12.IV (FS 94).
6. Slenaken, bos 2 km ten Z.O., boven de Gulp, 27.IV (GS 02).
7. Slenaken, aan de Gulp, 18.IV 1976 (GS 02).
8. Eperheide, Onderste bos, 3.V (GS 02).
9. Schweibergerbos, Mechelen, gemengd loofbos, 13.IV (GS 03).
10. Bocholtz, Platte bos, gemengd loofbos (schors, bodem), 2.II (GS 03).
- 11a. Eys, Eyserbos, 10.II 1974 (GS 03).
- 11b. als 11a., loofhout, deels onder stenen langs de bosrand (kalk), deels hakhout, 8.III (GS 03).
12. Wijlre, Stokkem, oud loofbos, onder schors, in bodem (kalk), 9.III (GS 03).
13. Ubachsberg, Mingersberg, onder schors van grote dode eikeboom, 8.III (GS 03).
14. Colmond, gemengd loofbos, krijtbodem, 20.V.1973 (GS 03).
15. Colmond, Wrakelberg, kalkhelling, deels onder stenen, deels in dood hout van hakhout (o.a. *Acacia*), 2.III (GS 03).
16. Colmond, 5.VII (GS 03).
17. Putberg, bij Benzenrade, Gem. Heerlen, gemengd loofbos op kalkrijke helling, 18.IV (GS 03).

18. Nijswiller, 19.IV.1976 (GS 03).
19. Etzenrade bij Jabeek, zandgroeve met vermolmd boomstronken, 3.VI.1973 (GS 05).
20. Jabeek, onder schors van dode boom, 16.III (GS 05).
21. Schinveld, rottend hout, 13.I.1974 (GS 05).
22. Schinveld, 8.V (GS 05).
23. Boswachterij Vaals, Mallisbos, 31.III (KB 02).
24. Holzetterbos, Vaals, gemengd loofbos, 2.V (KB 02).
- 25a. Eygelshoven, in turfmolm van broeikas, 2.III (KB 04).
- 25b. Eygelshoven, in groentetuin, teelaarde, 7.III (KB 04).
- 25c. Eygelshoven, in kippenwei onder stenen langs haag (berk), 21.II (KB 04).
26. Eygelshoven, Burg. Boyensbos, gemengd loofbos (schors, bodem), 8.II (KB 04).
27. Eygelshoven, Kolverbos, gemengd hakhout, 21.II (KB 04).
28. Eygelshoven, 17.IV.1976 (KB 04).
- 29a. Kerkrade, 1.1974 (KB 04).
- 29b. als 29a., 27.VI.1974 (KB 04).
30. Kerkrade, Kaffeebos, hellingbos met bronnen, 19.V.1974 (KB 04).
31. Rimburg, gemengd loofbos, vnl. beuken, 27.V.1973 (KB 04).
32. Rimburg, oud loofbos en eikenhakhout, in boomstronken, 25.II (KB 04).
33. Brunsummerheide, onder schors berkeboom, 1.II (KB 04).
34. Schinveldse bossen, gemengd, moerassig, 13.V.1973 (KB 05).
- 35a. Schinveld, Gemeentebossen, onder schors dode boomstronk en eikenhakhout, vochtig, 10.II (KB 05).
- 35b. als 35a., 12.II (KB 05).
- 35c. als 35a., 22.II (KB 05).
- 35d. als 35a., 25.IV (KB 05).

SOORTENLIJST

CHILOPODA (DUIZENDPOTEN)

Van deze klasse komen in Zuid-Limburg drie orden voor die na enige ervaring als zodanig gemakkelijk in het veld te onderscheiden zijn. Bepaalde soorten van deze orden behoren tot de meest algemene duizendpoten zodat een eerste oriëntatie niet moeilijk is. Helaas is de herkenning van de soorten zonder gebruik te maken van een microscoop of tenminste

van een sterke stereoloupe in de meeste gevallen onmogelijk. Pas na jaren van ervaring met het determineren en verzamelen lukt het om bepaalde soorten aan grootte, gedrag en kleur tijdens het veldwerk te onderscheiden. Voor het determineren komen vooral de werken van Brölemann, 1930, en Eason, 1964, in aanmerking.

SCOLOPENDRIDA

Tot deze orde behoren de grote, soms meer dan twee decimeter lange duizendpoten uit de tropen en subtropen, die ieder hetzij van een afbeelding, hetzij uit de natuur, wel bekend zullen zijn. In de gematigde zone van Europa komen alleen de betrekkelijk kleine soorten van het geslacht *Cryptops* voor, waarvan er drie tot de Nederlandse en Zuidlimburgse fauna behoren. Het zijn vrij bewegelijke oranjebruine dieren van 1,5 tot 3 cm lengte, met 21 paar poten, die oppervlakkig gezien in uiterlijk en gedrag het midden houden tussen de wormvormige, trage *Geophilida* en de meer gedrongen zeer bewegelijke *Lithobiida*.

1. *Cryptops parisi* Brölemann. Vindplaatsen: 2, 3, 4, 6, 8, 12, 17, 21, 24, 26, 28, 31, 34, 35b, 35c, 35d. In Zuid-Limburg is dit, zoals ook duidelijk uit het aantal vindplaatsen naar voren komt, de meest algemene soort, die vrijwel overal in de strooisellagen van bossen, onder stenen, schors, etc., te vinden is. Buiten dit deel van Limburg wordt de soort in noordwaartse richting snel zeldzamer en ontbreekt dan geheel om tenslotte geïsoleerd in de omgeving van Nijmegen weer op te treden. De weinige vindplaatsen van dit dier elders in Nederland moeten, gezien de aard van de vindplaatsen (tuinen en parken), waarschijnlijk alle toegeschreven worden aan versleping door menselijke activiteiten.

2. *Cryptops hortensis* (Donovan). Vindplaatsen: 19, 34.

Een soort die buiten Zuid-Limburg in ons land vrijwel overal in de strooisellaag van bossen op droge zandgronden voorkomt. Bovendien wordt ze kennelijk vrij gemakkelijk passief door de mens verspreid, zodat ze met name in het westen in tuinen en parken nogal eens werd aangetroffen. In Zuid-Limburg is *hortensis* blijkbaar nogal zeldzaam, mogelijk door de concurrentie met *parisi*, en werd ze tot dusver slechts gevonden op enkele plaatsen in het noordelijk deel.

3. *Cryptops anomalans* Newport.

Tot voor kort was deze soort uit ons land slechts bekend door een vondst in Amsterdam, waar ze ongetwijfeld als cultuurvolger terecht moet zijn gekomen. Intussen is gebleken dat *anomalans* ook op de St.-Pietersberg voorkomt. Volgens de beschikbare gegevens gaat het hier om een sterk geïsoleerde noordelijke voorpost van het natuurlijke continentale areaal van deze Zuidwesteuropese soort.

GEOPHILIDA

Een belangrijk bestanddeel van de duizendpootfauna van ons land behoort tot deze orde. Het zijn worm- of draadvormige dieren van ca. 1 tot 5 cm lengte, met een variabel aantal pootparen (39 of meer), meestal vrij traag in hun bewegingen en aangepast aan een ondergrondse levenswijze. De kleur varieert tussen geelwit en bruingeel, bij uitzondering meer grijsgeel of zelfs oranjebruin (*Strigamia*).

4. *Haplophilus subterraneus* (Shaw). Vindplaatsen: 3, 14, 15, 25b.

Ondanks het betrekkelijk geringe aantal hier vermelde vindplaatsen is dit dier in Zuid-Limburg beslist niet zeldzaam. Het is een soort uit Zuidwest-Europa waarvan de grens van het natuurlijke ver-

spreidingsgebied door ons land loopt. In het zuiden van ons land, met name in Zuid-Limburg, is de soort vrijwel zeker inheems. Elders, zoals in de provincies Noord- en Zuid-Holland en Utrecht, is ze als cultuurvolger uitsluitend gevonden in sterk onder menselijke invloed staande biotopen, vooral in parken en tuinen op zware grondsoorten.

5. *Schendyla nemorensis* C.L. Koch. Vindplaatsen: 1, 2, 5, 10, 11b, 13, 15, 17, 23, 25b, 25c, 30, 32, 35c, 35d.

Een in de strooisellagen van loofbossen door het gehele land voorkomende soort, die ook in Zuid-Limburg blijkbaar tot de meest algemene Chilopoda moet worden gerekend. Hoewel de soort niet als typische cultuurvolger aangemerkt kan worden, komt ze toch ook regelmatig in duidelijk onder menselijke invloed staande biotopen voor.

6. *Brachyschendyla dentata* Brölemann & Ribaut. Tot voor kort was deze soort alleen maar bekend uit een park in Amsterdam. Inmiddels werd ze ook enige malen in materiaal uit Zuid-Limburg aangetroffen. Gezien de weinige vondsten lijkt het een zeer zeldzaam dier, maar waarschijnlijk wordt *dentata* door de geringe grootte (ca. 10 mm lang) en een subterrane levenswijze gemakkelijk over het hoofd gezien.

7. *Strigamia acuminata* Leach. Vindplaatsen: 2, 5, 7, 12, 20, 26, 29a, 32, 35b, 35c.

In het gehele land, met uitzondering van de duinstreek, in de strooisellaag van loofbossen op zandgrond verspreid voorkomende soort, die in Zuid-Limburg, relatief gezien, vrij algemeen is.

8. *Strigamia crassipes* (C.L. Koch). Vindplaatsen: 16, 17, 30, 34.

Deze soort lijkt in ons land veel zeldzamer te zijn dan de vorige. Ze wordt in vochtiger milieu gevonden, meestal slechts in één of enkele exemplaren. Ze behoort echter zonder twijfel tot de inheemse fauna.

9. *Clinopodes linearis* (C.L. Koch). Vindplaatsen: 25c, 26.

Een in Nederland zeldzame soort die waarschijnlijk vanuit Midden-Europa als cultuurvolger werd geïntroduceerd. Ook de vindplaatsen in Zuid-Limburg wijzen in deze richting.

10. *Pachymerium ferrugineum* (C.L. Koch).

Dit is een in Europa wijd verbreide soort, die met name in Scandinavië zeer algemeen voorkomt. Bij ons lijkt ze gebonden te zijn aan licht bos of open terrein in zeer vochtige biotopen (veenmoerassen, rivieroeveren) maar is ook daar geenszins algemeen te noemen. Uit Zuid-Limburg is slechts de vondst van Heselhaus bij Valkenburg bekend geworden.

11. *Necrophlaeophagus flavus* (De Geer). Vindplaatsen: 3, 6, 14, 15, 17.

In principe komt deze soort door heel Nederland voor, maar ze schijnt gebonden te zijn aan vochtige, vette grondsoorten. Ze ontbreekt bijvoorbeeld op zandgrond, maar ook in veenmoerassen. Anderzijds komt *flavus* als cultuurvolger veel en dikwijls vrij talrijk in parken en tuinen voor. In Zuid-Limburg is ze betrekkelijk algemeen en wordt ze ook regelmatig in meer natuurlijke biotopen gevonden.

12. *Geophilus carpophagus* Leach.

Dit is een soort uit Zuidwest-Europa die in ons land merkwaardigerwijs voornamelijk in oude huizen wordt aangetroffen. Buiten behoort *carpophagus* in ons land tot de zeldzame soorten, waarvan maar weinig vondsten bekend zijn geworden. Ook in Zuid-Limburg zijn enkele exemplaren gevonden, maar het is vooralsnog niet zeker of de soort hier als inheems moet worden beschouwd.

13. *Geophilus insculptus* Attems. Vindplaatsen: 15, 35b.

Het verspreidingspatroon van deze soort in ons land vertoont enige overeenkomst met dat van *Haplophi-*

lus subterraneus: weinig vindplaatsen door het hele land, en vrijwel overal, behalve in Zuid-Limburg, alleen in onder menselijke invloed staande biotopen.

14. *Brachygeophilus truncorum* (Bergsoe & Meinert). Vindplaatsen: 1, 20, 34, 35b, 35c, 35d.

Dit is een in het gehele land algemeen voorkomende soort van loofbossen, welke vooral wordt gevonden in rottend hout, boomstompen, mos, etc. Ze was tot dusver nog niet bekend uit Zuid-Limburg, en is daar blijkbaar relatief vrij zeldzaam.

LITHOBIIDA

Met de Geophilida vormt deze orde het voornaamste deel van onze duizendpoten. Het type van deze dieren is algemeen bekend door het veelvuldig voorkomen van de 2 à 3 cm lange *Lithobius forficatus* in en nabij woningen. De uiterst bewegelijke, meestal donkerbruine, grijsbruine of oranjebruine dieren zijn o.a. gekenmerkt door het bezit van 15 paar poten. In Zuid-Limburg komen alleen soorten van het geslacht *Lithobius* voor.

15. *Lithobius forficatus* (Linnaeus). Vindplaatsen: 1, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11b, 12, 13, 14, 15, 19, 20, 21, 23, 24, 25b, 26, 28, 29a, 30, 31, 33, 34, 35a, 35b, 35d.

Door het gehele land zeer algemeen voorkomend, vooral in biotopen die onder menselijke invloed staan. Maar ook overal in natuurlijke biotopen, zowel in open terrein als in bossen, en dan veelal onder schors van bomen, onder stenen, etc.

16. *Lithobius piceus* L. Koch. Vindplaatsen: 2, 6. Een zeldzame soort die in loofbossen in het zuidoosten van het land, noordelijk tot in de Gelderse Achterhoek, hier en daar werd gevonden.

17. *Lithobius dentatus* C.L. Koch. Vindplaatsen: 1, 2, 21, 28.

Evenals de vorige soort gebonden aan loofbossen

uitsluitend in Zuid- en Oost-Nederland, maar algemener en met een iets grotere verspreiding, namelijk noordelijk tot in Overijssel en de Veluwe. In Zuid-Limburg vrij algemeen, ondanks het betrekkelijk geringe aantal hier gegeven vindplaatsen.

18. *Lithobius melanops* Newport. Vindplaatsen: 1, 3, 5, 9, 10, 11a, 11b, 12, 13, 14, 23, 24, 25a, 26, 27, 29a, 32.

Een door het gehele land verspreid voorkomende soort die voornamelijk onder de schors van bomen, zowel levende als dode, wordt gevonden. Daarnaast, en dit blijkt ook uit de huidige vindplaatsen, komt *melanops* ook regelmatig in sterk onder menselijke invloed staande biotopen voor, tot zelfs in woningen. De soort blijkt in Zuid-Limburg opvallend algemeen te zijn.

19. *Lithobius aulacopus* Latzel. Vindplaatsen: 3, 10, 11a, 17, 23, 24, 34, 35c, 35d.

Dit is wederom een soort die typisch gebonden blijkt te zijn aan loofbossen van het zuiden en oosten van ons land, in dit geval noordwaarts tot in Drenthe. In Zuid-Limburg blijkbaar niet zeldzaam, elders meer lokaal.

20. *Lithobius tricuspidis* Meinert. Vindplaatsen: 1, 4, 11a, 15, 17, 20, 24, 28, 35B, 35C, 35D.

Eveneens gebonden aan loofbossen in Zuidoost-Nederland, en in Zuid-Limburg kennelijk vrij algemeen. Overigens werd deze soort in noordelijke richting niet buiten de provincie Limburg gevonden.

21. *Lithobius agilis* L. Koch. Vindplaatsen: 10, 11b, 15, 35c.

Is ook wat verspreiding betreft beperkt tot de loofbossen van het zuidoosten van ons land, in dit geval noordelijk tot in de Gelderse Achterhoek. Heeft naar het schijnt een zekere voorkeur voor een iets vochtiger milieu.

22. *Lithobius calcaratus* C.L. Koch. Vindplaatsen: 6, 11b, 15, 22.

Deze soort is algemeen verspreid door het land vooral in lichte bossen en open terrein op zandige grond. Was tot dusver nog niet eerder uit Zuid-Limburg vermeld, en is daar blijkbaar relatief zeldzaam.

23. *Lithobius muticus* C.L. Koch. Vindplaatsen: 11b, 22, 32.

Dit is weer een van de *Lithobius*-soorten die in ons land alleen in de loofbossen van de zuidelijke en oostelijke provincies voorkomt. In dit geval betreft het een zeldzame soort, die behalve in Limburg, slechts op enkele plaatsen van de Gelderse Achterhoek werd gevonden.

24. *Lithobius aeruginosus* L. Koch. Vindplaats: 23. Zeldzame soort waarvan slechts enkele vindplaatsen in de zuidelijke helft van Zuid-Limburg bekend zijn geworden, en die elders in ons land niet voorkomt.

25. *Lithobius crassipes* L. Koch. Vindplaatsen: 1, 2, 3, 5, 7, 9, 11a, 14, 20, 21, 23, 24, 32, 34, 35b, 35c, 35d.

In geheel Nederland in de strooisellagen van loofbossen, vooral ook op drogere gronden, algemeen, en blijkbaar ook in Zuid-Limburg verbreid.

26. *Lithobius curtipes* C.L. Koch.

Deze soort komt verspreid door het land voor, maar is beperkt tot vochtige biotopen, met name veenmoerassen, rivieroever, etc. Ze werd enkele malen in Zuid-Limburg gevonden.

27. *Lithobius microps* Meinert. Vindplaatsen: 1, 2, 8, 20, 25b, 25c, 26, 32, 33.

In het zuiden van ons land blijkt dit een vrij algemene soort te zijn, die in Zuid-Limburg ongetwijfeld tot de inheemse soorten gerekend moet worden. Als cultuurvolger is ze ook elders, met name in het westen, niet zeldzaam in parken en tuinen, maar ontbreekt vrijwel geheel in meer natuurlijke biotopen.